

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Gribshunden vid stora Ekö, Saxemara i Blekinge skärgård

Linderson, Hans

2019

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2019). *Dendrokronologisk analys av Gribshunden vid stora Ekö, Saxemara i Blekinge skärgård*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2019:92). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

2 Oktober 2019

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2019:92**Hans Linderson****DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV GRIBSHUNDEN VID STORA EKÖ,
SAXEMARA I BLEKINGE SKÄRGÅRD****Uppdragsgivare:** Dr. Brendan Foley Lund University Department of Archaeology and Ancient History Helgonavägen 3, Office A221, SE-223 62 LUND, Sweden**Område:** Blekinge/Meuse floden **Prov nr:** 55881-55885 **Antal sågprover:** 5**Dendrokronologiskt objekt:****Resultat:**

Dendro nr:	Prov Nr: Beskrivn Barrel Stave =Bs Bb=botton L*H+B cm	Träd- slag	Antal år; 2 radier om inget annat anges	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)	Mer vågad datering; Proveniens SK=Scania PL=N Poland
55881	Board	Ek	96;3	Ej Sp	1454	E 1463	Meuse river
55882	Bs Bung hole	Ek	71;3	Sp 5,ej W	1472	1477-1491	(1480-1486); Sk
55883	Bs60,5*12*1	Ek	78	Sp 3	Ej datering	-	(1474-1488)
55884	Bs37,7*10,8*1	Ek	113	Ej sp	1472	E 1481	PL
55885	Bb36,5*11,5*1,2	Ek	111	Ej sp	1476	E 1485	SK

Uppgifter inom parentes är inte helt säkra.

Bordläggning (55881)

Funnen 2019 in situ, på skeppets styrbord sida cirka 1 meter under sedimentytan Dateras till **efter 1463**. Såväl dateringen som proveniensbestämningen samstämmer med det övriga dendrokronologiskt analyserade bordläggningen. Proveniensen är **Meuseflodens dräneringsområde** (Ardennernas västra och norra sida) Vidare samstämmer årsringsbredden med den tidigare undersökningen, ganska breda ringar. Breda årsringar på ek gör virket hårdare eftersom andelen kärll blir mindre. Kärllen uppträder som ihåliga rör vid årsringsbildningens inledningsskede (ringporigt träslag).

Orsaken till att årsringarna är breda är oftast att skogen har haft god ljusställgång, vilket kan hända av flera olika skäl. Ett scenario kan vara att ekarnas groddtid inträffar omkring 1350 när befolkningen minskade kraftigt på grund av digerdöden. På igenväxningsmark bildar träden snabbt breda årsringar. Senare kan man haft skogsbetesbruk och därför sett till att skogen hålles gles för djurhållningens skull.

Tunnorna, stavar (55882-55884) och lock (55885)

Prov 55882 är upptagen 2019 de övriga är upptagna 2005 och konserverats vid Kalmar läns museum av Max Jahrehorn. Samtliga delar är uttagna med yxa i radiära snitt från märg till bark. De innersta (äldsta) årsringarna används inte bland det undersökta tunn-virket, cirka 50 årsringar saknas. De yttersta årsringarna är också borthuggna. Alla utom en, prov 55882 är all splint (savved) borthuggen, vilket är väntat då splinten försämrar hållbarheten för tunnan. Då är det mer märkligt att den finns kvar på en stav. Ur vetenskaplig synpunkt är den dock mycket värdefull då vi kan undgå en så kallad "efterdatering" (*terminus postquem*). Avverkningen har skett någon gång under åren 1477-1491 mest troligt 1480-1486. Den senare uppgiften är baserad på den vanligaste mängden med splint i denna typ av virke. Om tunnorna är av samma ålder, vilket inte är en nödvändighet, så träden avverkade **1486-1491** mest sannolikt 1486-1487.

Prov 55882 och 55885, virket har en **skånsk proveniens**. Korsdateringen mellan proven är endast måttligt god, vilket indikerar att de kan komma från olika skogar. Små kronologier från enskilda objekt ger en mer detaljerad proveniensbedömning. Av små kronologier daterar material från Finja kyrka (tornet) och Hörjel kyrka bäst. Det är därför troligt att virket är avverkat i dessa trakter. Min bedömning är att virket är hämtat 1-10 km (diameter i en cirkel) öster om Hässleholm.

Virket uppvisar medeltäta till täta årsringar alltså en helt annan karaktär än bordläggningen. Virket borde vara ganska grenfritt och därmed lättbearbetat.

Prov 55884 är hämtad från **norra Polen**, mest troligt östra Pommern.

Prov 55883 är inte säkert daterad, vilket kan tyda på ännu ett geografiskt källområde. Svaga indikationer tyder dock på att den kan vara från centrala – sydvästra Skåne och är avverkad 1474-1488.

2 Januari 2012

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2012:1
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV "EKÖ-VRAKET", SAXEMARA I
BLEKINGE SKÄRGÅRD

Uppdragsgivare: Lars Einarsson, Kalmar Läns Museum, box 104, 39121 Kalmar

Område: Blekinge-Meuse floden **Prov nr:** 1-11 **Antal sågprover tidigare/nu:** 9/2

Dendrokronologiskt objekt: Rapporterat 2001:38. Nu prov 10=bord, 11=däcksbalk.

Resultat:

CATRAS Dendro nr:	Prov Nr : Stock Nr	Trädslag	Antal år; 2 radier om inget annat anges	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)
55236	1	Ek	84	Ej sp	Ej datering	-
55237	2	Ek	101	Ej sp	Ej datering	-
55238	3	Ek	83	Ej sp	1450	E 1459
55239	4	Ek	108	Ej sp	1463	E 1472
55240	5	Ek	52	Ej sp	1420	E 1429
55241	6a+b	Ek	70;4	Sp 15, W	1482	V 1482/83
55242	7	Ek	22	Ej sp	Ej datering	-
55243	8a+b	Ek	84	Ej sp	1456	E 1465
55244	9a+b	Ek	60;4	Ej sp	1418	E 1427
55245	9c+d	Ek	60;4	Ej sp	1418	E 1427
55609	10(1/3)	Ek	71	Ej sp	(1449)	(e 1458)
55609	10kompl ettering	Ek	38;3	Ej sp	(1449)	(e 1458)
55610	11(2/3)	Ek	91	Ej sp	1446	E 1455
55610	11(3/3)	Ek	91;3	Ej sp	1446	E 1455

Uppgifter inom parentes är inte helt säkra.

Kommentarer

Av elva prov dateras sju. Ett prov visar en säsongsexakt avverkningstid **vinterhalvåret 1482/82**, övrigt daterat timmer kan vara avverkat vid samma tid (jmf tabellen).

Uppdragets uppgift är att skilja prov 10 och 11 dateringsmässigt från de övriga proverna.

Det går inte att skilja dessa prover från de övriga proverna på två grundorsaker.

- 1) Proverna saknar splint eller vankant så att endast "efterdateringar" (*terminus post quem*) kan ges. Dessa samstämmer relativt bra med den övriga gruppen prover.
- 2) Prov 11 korsdateras internt med prov 3 och 9 som visar att de tagna från ungefär samma område, vilket är en indikation på att de kan vara avverkade samtidigt.

Vidare går det inte att utesluta att proverna 10 och 11 är avverkade vid en annan tidpunkt, dock inte före 1456. Alla proverna har proveniensbestämts på nytt. Bästa korrelationerna görs med **nordöstfranska kronologier och kronologier från Meuseflodens dräneringsområde** (Ardennernas västra och norra sida). Virket är sannolikt avverkat i detta område.

Hans Linderson

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ's arkiv och förvaltas av laboratoriet.
Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891